

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o koncové energetické účinnosti a o energetických službáchCOM(2003) 739 *final* – 2003/0300 (COD)**NEOVĚŘENÝ PŘEKLAD**

(2005/C 120/21)

Dne 23. ledna 2004 se Rada rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor podle čl. 175 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Doprava, energie, infrastruktura a informační společnost“, která odpovídala za přípravu práce výboru na tomto tématu, přijala své stanovisko dne 5. října 2004. Zpravodajem byla **paní Sirkeinen**.

Na svém 412. plenárním zasedání 27. a 28. října (jednání dne 28. října) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko počtem 117 hlasů pro, 10 proti a 14 se zdrželo hlasování.

1. Situace

1.1 V posledních letech sledovala energetická politika EU tři hlavní směry:

- vytvořit efektivní otevřené trhy s elektrickou energií a plynem,
- zajistit zabezpečení zásobování energií a
- dosáhnout striktních cílů v oblasti životního prostředí, a zejména bojovat proti změně klimatu.

K hlavním právním předpisům přijatým v této oblasti patří revidované směrnice o trhu s elektrickou energií a plynem, které otevírají trhy pro uživatele vyjma domácnosti v polovině roku 2004 a pro všechny spotřebitele v roce 2007. V roce 2001 byla zveřejněna Zelená kniha o zabezpečení zásobování elektrickou energií, která vyzdvihla řízení na straně poptávky jako klíčové opatření jak pro zabezpečení zásobování, tak i pro boj proti změně klimatu.

1.2 Spolehlivé zásobování energií za rozumné ceny je důležitou podmínkou pro hospodářský růst a blaho občanů Evropy. Proto EHSV ve svých stanoviscích podpořil cíle a přístup Komise.

1.3 Návrh směrnice o koncové energetické účinnosti a o energetických službách předložila Komise jako součást balíčku návrhů, které se zabývají energetickou infrastrukturou a zabezpečením zásobování. Komise poukazuje na to, že v této souvislosti nelze opomenout otázku rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou. Základní příčinou zvýšeného důrazu na sítě je růst poptávky, kterému lze částečně čelit řízením na straně poptávky.

1.4 Koncová energetická účinnost nebo uchování energie se již dlouho považují za vlivný prvek energetického trhu. Menší využití energie šetří peníze a přímo přispívá k zabezpečení zásobování a často i ke snížení emisí plynů způsobujících skleníkový efekt tím, že se sníží potřeba vyrábět a potřeba investovat do výroby, přenosu a distribuce.

1.5 Existuje velký potenciál pro lepší energetickou účinnost. Sdělení se odvolává na studie, které v průměru ukazují, že konečnou spotřebu energie v EU by bylo možno snížit přinejmenším o 20 %, aniž by se přitom snížil komfort a vznikly dodatečné náklady. Potenciál účinnosti využití elektrické energie je obecně nižší než jeho celková hodnota za všechny druhy energie a u jiných forem energie je vyšší.

1.6 Ve sdělení doprovázejícím energetický balíček Komise uvádí, že budoucí růst poptávky po elektrické energii bude řešen řízením na straně poptávky. Určité nové investice jsou však nutné k obnově zařízení, jejichž doba životnosti skončila. Komise očekává, že velká část z toho bude mít formu společné výroby tepla a elektřiny z obnovitelných zdrojů a distribuovaných v malém měřítku.

1.6.1 Výbor nemůže souhlasit s tímto popisem budoucích trendů a potřeb v odvětví elektrické energie. Ve sdělení o zabezpečení zásobování se očekávají jasnější a reálnější informace o budoucích trendech a potenciálu. Zejména jsou-li k dispozici mnohem lépe kvantifikované informace a scénáře, včetně dokumentu, který vyhotovila samotná Komise. Nikomu neposlouží, vyhneme-li se jasným a reálným – i když pro mnohé nepopulárním – základním informacím.

1.6.2 O závažnosti problému a možnostech jeho řešení může poskytnout představu velmi hrubý výpočet. V současné době roste v EU poptávka po elektrické energii rychlostí 1-2 % ročně. Cíl EU ke zvýšení výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů energie představuje roční zvýšení o méně než 1 %. Cíl navržený pro energetickou účinnost by snížil růst ročně o 1 %. Obnovitelné zdroje a účinnost by tak mohly kompenzovat růst poptávky a kromě toho možná nahradit stávající kapacitu o méně než 1 % ročně. Elektrárny jsou v provozu po dobu 30-50 let, což teoreticky znamená, že k nahrazování musí docházet průměrným ročním tempem 3 %. Mezinárodní agentura pro energii (IEA) počítá s tím, že v příštích 20 letech budou v EU zapotřebí nové elektrárny s kapacitou více než 200 000 MW.

2. Návrh Komise

2.1 Cílem návrhu Komise je zajistit, aby se prostřednictvím větší energetické účinnosti každý rok ušetřilo o 1 % více energie předtím spotřebované v každém členském státě. 1 % energie, která se má ušpóřit, je vypočteno z průměrného ročního využití energie v členském státě v posledních pěti letech. To v roce 2012 povede k úsporám energie ve výši 6 %. Členské státy by v souladu s ustanoveními směrnice měly mít povinnost ohlašovat a ověřovat, že se každý rok až do roku 2012 toto množství energie ušetřilo. Využití energie v členském státě může i nadále růst, ale pomaleji než bez opatření.

2.2 Návrh směrnice podporuje opatření v oblasti energetické účinnosti a zaměřuje se na prosazování trhu s energetickými službami jako osvětlení, teplo, teplá voda, ventilace atd. Členské státy by měly mít povinnost respektovat dva cíle v oblasti úspor energie a zajistit, aby v období 2006 až 2012 dodavatelé energie nabízeli energetické služby.

2.3 Obecný cíl úspor v oblasti konečného využití energie ve výši 1 % ročně představuje 1 % průměrného množství energie distribuovaného nebo prodaného konečným spotřebitelům v předchozích pěti letech. Úspory se budou muset registrovat z těchto sektorů: domácnosti, zemědělství, obchod a veřejný sektor, doprava a průmysl. Z důvodu měření jsou vyloučeny letecká a námořní doprava. Vyloučena jsou také energeticky náročná výrobní odvětví, na která se již vztahuje směrnice o obchodování s emisemi a směrnice o integrované prevenci a omezování znečištění. V úvahu se budou brát všechny druhy energie: od elektrické energie a zemního plynu po dálkové vytápění a chlazení, topné palivo, černé a hnědé uhlí, lesnické a zemědělské energetické produkty a paliva pro dopravu.

2.4 Pro veřejné sektory členských států je stanoven sektorální cíl, veřejný sektor musí ušetřit ročně přinejmenším 1,5 % energie, zejména díky energeticky účinným veřejným zakázkám. Tyto úspory by měly rovněž přispět k obecnému cíli ročních úspor ve výši 1 %.

2.5 Pro prodej energetických služeb je stanoven závazek na straně nabídky. Distributoři energie nebo maloobchodní energetické společnosti by měly integrovat energetické služby do distribuce a prodeje energie, dokud nebude dosaženo 5 % pokrytí jejich zákazníků. Eventuálně by se měly nabízet energetické audity.

2.6 Způsob výpočtu umožňuje uznat i dříve přijatá opatření. Členské státy mohou měřit a ověřovat nepřetržitý dopad již existujících energetických služeb a opatření týkajících se účinnosti, která byla zavedena po roce 1991. Energetické daně a informační kampaně k úsporám energie lze vzít v úvahu za předpokladu, že jejich dopad lze rovněž měřit a ověřovat.

2.7 Členské státy rozhodnou, na které sektory je nutno se zaměřit a jak by měl každý sektor přispět k dosažení národního cíle, ačkoli všem způsobilým zákazníkům by měla být nabídnuta určitá forma energetické služby nebo program či opatření v oblasti energetické účinnosti.

2.8 Úspory se vypočítají jako součet změřeného nebo odhadnutého snížení konečné spotřeby energie, kterou lze připsat energetickým službám, programům v oblasti energetické účinnosti nebo jiným způsobilým opatřením. Členské státy budou pravidelně podávat zprávu o svých úspěších při plnění cílů. V návrhu jsou uvedeny příklady způsobilých energetických služeb a hlavní směry pro energetické služby a programy a opatření v oblasti energetické účinnosti a pro měření a ověřování úspor energie.

3. Obecné poznámky

3.1 Při několika předchozích příležitostech EHSV zdůraznil význam úspor energie a vyšší konečné energetické účinnosti ke splnění cíle trvale udržitelného rozvoje, a zejména pro boj proti změně klimatu. Iniciativa Komise zaměřit se vážně na tento problém je vítána. EHSV důrazně podporuje cíl energetické účinnosti a některé návrhy uvedené v navrhované směrnici, navrhuje však také některé změny.

3.2 V mnoha členských státech již byla provedena opatření v této oblasti, která se dnes vyznačují velkou rozmanitostí opatření politiky, praktických zkušeností a výsledků. Pravděpodobně nejrozšířenější formou aktivity v této oblasti, také s některými příklady z odvětví v rámci celé EU, je dobrovolná akce, a to neorganizovanou formou nebo na základě dohod.

3.3 Na úrovni EU existují požadavky na označování domácích a jiných spotřebičů a směrnice o využití energie v budovách. Přípravují se další opatření, například směrnice o konstrukci výrobků, které používají energii. Koncovou energetickou účinností podporuje také mnoho dalších částí politik EU, například směrnice o integrované prevenci a omezení znečištění a směrnice o energetických daních. Bohužel tyto politiky zahrnují do značné míry opatření, která podstatně zvyšují náklady na energii. To sice podporuje úspory energie, ale škody, které vyšší náklady způsobí domácnostem a konkurenceschopnosti výrobních odvětví, mohou převážet pozitivní účinky.

3.4 Příslušná opatření ke zvýšení energetické účinnosti se kvůli různým místním podmínkám a dosud přijatým opatřením velmi liší. Účinky těchto opatření na vnitřní trh se zdají být omezené. Na základě toho je v souladu se zásadou subsidiarity důležité, aby další opatření na úrovni EU přinesla skutečnou přidanou hodnotu.

3.5 Zdá se, že se Komise ve svém návrhu pokouší zohlednit rozdíly a rozmanitá opatření. Avšak vzhledem ke všem stávajícím vnitrostátním právním předpisům i předpisům EU, a zejména všem dobrovolným aktivitám, jsou podle názoru EHSV v návrhu nutné určité úpravy, aby byla ke stávajícím opatřením přidána optimální hodnota. Měla by se rovněž objasnit soudržnost s ostatními souvisejícími požadavky, například požadavky stanovenými ve směrnici o budovách.

3.6 Potenciál lepší energetické účinnosti byl předmětem mnoha studií. EHSV naprosto souhlasí s Komisí, pokud jde o číselné údaje, které předkládá. Potenciál je velký, ale na část tohoto potenciálu je nutno pohlížet kriticky a lépe zohlednit hospodářskou realitu. Ziskovost investic do účinnosti byla vypočtena na základě doby návratnosti, která se rovná životnosti investic, což v praxi není často realizovatelné. Například, pokud dodatečné náklady na účinnější systém vytápění v rodinném domě mají dobu návratnosti rovnající se životnosti zařízení, to je desítky let, bude to vlastník těžko považovat za výhodnou investici. Stejně tak v malých podnicích s omezeným investičním rozpočtem nedá manažer na seznam svých priorit výše nahrazení stroje, který je dosud funkční, strojem, který

spotřebuje méně energie, než projekt, který zvyšuje celkový výkon a obrát.

3.7 Na základě toho je cíl ve výši 1 % ročního přírůstku účinnosti stanovený ve směrnici ambiciózní, ale ne zcela nereálný. Dosáhnout ve veřejném sektoru ve stanoveném časovém rámci cíle ve výši 1,5 %, který se vztahuje hlavně na využití energie v budovách, může být v některých členských státech velmi obtížné a nákladné.

3.8 Hlavním argumentem na podporu stanovení závazného cíle je to, že cíle jsou silnými stimuly. Proti závaznému cíli však existuje mnoho argumentů.

3.8.1 Rozdíly v minulých a současných opatřeních jsou takové, že jednotný cíl by pro spotřebitele energie v různých členských státech znamenal různé náklady. Individuální cíle pro členské státy nejsou proveditelné kvůli nedostatku srovnatelných informací jakožto základu pro výpočet.

3.8.2 Dalším argumentem je to, že cíl by se místo za návnadu považoval za „obušek“ a to by poskytlo špatné poselství. Potenciál a užitky zvýšení energetické účinnosti by měly být sdělovány a zvyšovány pozitivním, stimulujícím způsobem.

3.8.3 V mnoha členských státech je informační základna o současném využití energie, situaci v oblasti energetické účinnosti a účincích stávajících opatření nedostatečná. Způsoby výpočtu úspor uvedené v návrhu směrnice nejsou dobře definovány. Flexibilitu v tomto bodu lze vítat, ale výsledky jsou s ohledem na cíl srovnatelné a spolehlivé pouze tehdy, jsou-li spolehlivé a srovnatelné informace, na nichž je výpočet založen, a způsobem výpočtu.

3.8.4 EHSV se rovněž obává, že dílčí optimalizace, v tomto případě energetické účinnosti stanovením závazných cílů, neposlouží dobře optimalizaci s ohledem na celkové cíle, např. celkovou efektivnost hospodářství nebo snížení emisí plynů způsobujících skleníkový efekt nákladově efektivním způsobem.

3.9 Z výše uvedených důvodů EHSV nepodporuje stanovení závazného cíle pro členské státy. Minimálním požadavkem pro stanovení cíle je to, aby byly definovány zcela uspokojivé a proveditelné způsoby výpočtu.

3.9.1 Místo optimálních národních závazných cílů EHSV navrhuje, aby byly členské státy povinny vytvořit nové nebo aktualizovat stávající programy v oblasti energetické účinnosti, včetně monitorování. Cíle ve výši 1 % a 1,5 % pro veřejný sektor by se měly stanovit pro průměr členských států.

3.10 Členské státy musí mít možnost rozhodnout, jak nasměrovat cíle a opatření na různé sektory a formy energie. Je však důležité, aby byly zahrnuty všechny sektory a druhy energie s ohledem na jejich potenciál.

3.11 Ustanovení navrhované směrnice o dokumentování, ověřování a monitorování (čl. 4 odst. 5) představují zátěž, která může být neúměrná očekávanému výslednému užítku. Kvalita doložení této práce je sporná, jelikož je těžké spojit jasně určité opatření s konkrétním množstvím ušetřené energie. Je zapotřebí mnohem jednodušší a jasnější, ale spolehlivý přístup.

3.12 Stejných výsledků jako s těmito závaznými opatřeními lze lépe dosáhnout přímějším řešením základních problémů v oblasti informací a financování. Opatřeními v tomto směru jsou ustanovení v článku 8 o vytvoření vhodných systémů kvalifikace, akreditace nebo certifikace pro energetické služby. Tato ustanovení by se měla dále rozvíjet a rozšiřovat. Je nutno rovněž rozvíjet inovativní způsoby financování, například úvěry s nízkými úrokovými sazbami, aby se napomohlo v případech s dlouhou dobou návratnosti, viz příklady uvedené v bodu 3.6.

3.13 Měla by se rovněž připojit opatření na podporu a rozvoj stávajících a osvědčených dobrovolných akcí. V souladu s článkem 12 jsou informace a snadná dostupnost energetických auditů, rozvoj uplatnění energetického auditu vhodného pro malé a střední podniky nebo zvláštní oblast aktivity a podpory pro další vzdělávání lidí, kteří mohou působit jako energetičtí manažeři, příklady opatření, která ukázala dobré výsledky a Komise by je měla zlepšit.

3.14 Místo zabývání se důkladným vykazováním by Komise mohla podporovat členské státy v jejich úsilí o lepší energetickou účinnost tím, že by jim pomohla vytvořit lepší informační základnu, a to jak v členských státech, tak i pro sebe. Je nutná důkladná analýza stávajících překážek pro lepší energetickou účinnost. Komise by mohla rovněž zlepšit spolupráci a výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy.

3.15 Návrh jako tento, s důsledky pro trhy a náklady pro spotřebitele, musí být podroben řádnému posouzení dopadu. Jelikož v přípravné fázi toto nebylo provedeno, EHSV požaduje, aby bylo posouzení provedeno neprodleně, dříve než přijme rozhodnutí Rada a Parlament.

3.16 Komise předkládá myšlenku případně zavést později systém tzv. bílých certifikátů. Takovýto systém by mohl

fungovat pouze tehdy, kdyby byly zavedeny závazné povinnosti, co se týče uchování energie nebo energetické účinnosti. Zavedení závazných povinností za tímto účelem EHSV nepodporuje, a nemůže proto podpořit ani zavedení bílých certifikátů. Kromě toho by se mělo pečlivě monitorovat a vyhodnotit fungování obchodování s emisemi a obchodu se zelenými certifikáty, než se na již tak složitý energetický trh zavede nový systém.

4. Detailní poznámky

4.1 V článku 3 – Definice – by se měl jasněji definovat pojem energetické služby. Rovněž by se měl přehodnotit práh ve výši 50 GWh v definici „malých distributorů a maloobchodních energetických společností“ – z praktického hlediska může být nízký.

4.2 Článek 4 by se měl přepracovat podle obecných poznámek uvedených v tomto stanovisku.

4.3 Čl. 6 písm. a) a čl. 10 písm. b): rostoucí nabídka energetických služeb je žádoucí. EHSV však nesouhlasí s přístupem Komise, že dokud nedojde k určitému proniknutí na trh měli by tyto služby nabízet pouze distributoři energie a maloobchodní zásobovací společnosti a náklady by měly být zahrnuty do jejich distribučních a prodejních cen. Už nyní nabízejí energetické služby také jiní – např. společnosti provádějící údržbu domu, poradci a společnosti energetických služeb – a trh s těmito službami musí být otevřený pro každého za stejných podmínek. Návrh poskytnout 5 % zákazníkům služby zdarma, na účet všech zákazníků, není vůči zákazníkům spravedlivý a diskriminuje ostatní dodavatele.

4.4 Je nutno objasnit pojem „způsobilý zákazník“ v článku 7.

4.5 Čl. 10 písm. a): Je těžké pochopit, jak lze stanovit tarify za přenos tak, aby výslovně zvýšily energetickou účinnost. Není snadné pochopit příslušný mechanismus příkladů uvedených v tomto odstavci.

4.6 Požadavky na měření v článku 13 se mohou ukázat jako velmi nákladné, a vždy to bude spotřebitel, kdo nakonec náklady uhradí. Proto by se k opatřením v oblasti měření mělo přistupovat opatrně.

V Bruselu dne 28. října 2004.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND